
Vysokoškoláci žijí o osmnáct let déle

Vysokoškoláci žijí o osmnáct let déle

LIDOVÉ NOVINY

7.3.2012 Lidové noviny Strana 18 Medicína & věda

JOSEF MATYÁŠ

Obvykle se traduje, že vysokoškoláci jsou přepracovaní, a proto brzy umírají, ale to jsou mýty, říká profesorka Jitka Rychtaříková z katedry demografie a geodemografie Přírodovědecké fakulty UK.

* LN Nedávno jste dokončila rozsáhlou studii o vlivu vzdělání na délku života. Co z výzkumu vyplynulo?

Vysokoškolák, kterému je dnes 25, má naději žít ještě dalších 60 let, zatímco stejně starý muž se základním vzděláním bude v průměru žít dalších 42 let. Tento skoro dvacetiletý rozdíl je největší ve srovnání s ostatními evropskými zeměmi. Podle dat evropského statistického úřadu lze najít podobně velký rozdíl pouze v Estonsku (18 let), naopak minimální rozdíl je v severní Evropě; čtyři roky ve Švédsku, pět let v Norsku či šest let ve Finsku.

* LN Jak si tak značný rozdíl v naději na dožití vysvětlujete?

Obecně lze říct, že zájemci o studium na vysoké škole jsou celkově zdravější než ostatní populace, protože vystudovat další školu znamená i být v dobré kondici. K delšímu životu vysokoškoláků rovněž přispívá fakt, že lidé s nejvyšším vzděláním málokdy pracují v obtížných podmínkách. V prostředí, kde je například nadměrné horko, chlad, hluk. Navíc jejich práce není obvykle fyzicky příliš namáhavá. Dalším faktorem je životní styl, vysokoškoláci méně kouří a pijí alkohol. Také si dovedou najít informace o potravinách a pak většinou nakupují ty kvalitnější. Vysokoškoláci jsou také mnohem lépe než lidé se základním vzděláním informováni o zdravotních rizicích a častěji chodí na preventivní prohlídky, absolvují ozdravné pobyty a celkově více pečují o své zdraví.

* LN Ale řada vysokoškolsky vzdělaných lidí pracuje ve stresu, vedou týmy, za které mají odpovědnost, v noci nespí, protože řeší problémy, většinou pořád sedí u počítače a mají málo fyzického pohybu. To na jejich zdraví nemá vliv?

Je třeba si uvědomit, že vysokoškoláci vykonávají práci, která je tvůrčí a pro ně zajímavá, a zejména mohou ovlivnit její výsledky. Lze to i nazvat tak, že mají určitý podíl na moci, což může přinášet vnitřní uspokojení oproti někomu, kdo vykonává pouze činnost na příkaz jiných a není vlastně profesně motivován. Je zvykem říkat, že vysokoškoláci jsou přepracovaní a brzy umírají, ale to jsou mýty.

* LN Kolik procent vysokoškoláků je v Česku?

V roce 2010 to bylo 20 procent ve věkové skupině 30- až 34letých a tento podíl stále narůstá. Za socialismu to bylo ve stejné věkové skupině méně než deset procent.

* LN Pokud stoupne jejich podíl, klesne úmrtnost, kterou máme ve srovnání s vyspělými zeměmi Evropy stále příliš vysokou?

V roce 1990 u nás umírali muži v průměru v 68 letech, nyní se dožívají okolo 74 let, u žen stoupla stejná naděje na dožití při narození ze 75 let na 81 let. Zásluhu na tom má zejména dovoz modernějších lékařských přístrojů a nových účinnějších léků. Je fakt, že z poklesu úmrtnosti těží nejvíce právě vysokoškolsky vzdělaní lidé, protože mají více informací a lépe dbají o své zdraví.

* LN Souvisí s menší úmrtností také menší zátěž zdravotního systému? Dokážou se vysokoškoláci udržet v dobrém zdravotním stavu až do konce života?

Neplatí předsudek, že s prodlužováním věku stráví člověk více let v nemohoucnosti, naopak se tato doba lehce zkracuje. Je to díky rostoucím možnostem medicíny, například velmi pokročila prevence a léčba nemocí oběhového systému, takže stále více lidí překonává mozkovou mrtvici nebo srdeční infarkt bez pohybového handicapu. Daří se zejména snižovat frekvenci těžkých postižení.

* LN Nejvyšší úmrtnost mají tedy osoby se základní školou?

Ano, ale zcela překvapivě to neplatí pro ženy se základním vzděláním, které mají o tři roky větší naději na dožití než ženy, které mají střední školu bez maturity, tedy absolventky učebních oborů.

* LN Jak si to vysvětlujete?

Výpočet vychází z demografických údajů let 2002–2008 a zahrnuje všechny zemřelé ve věku 25 až 100 let v České republice. Jejich úmrtnost byla samozřejmě ovlivněna jejich celým minulým životem, a pokud hovoříme o vyučených ženách, tak ty většinou pracovaly v továrnách u pásu a obvykle v zastaralých provozech, kde panovaly dost obtížné podmínky. Když se ještě navíc musely starat o chod domácnosti, tak je to značně vyčerpávalo.

* LN Ale ženy se základní školou přece taky pracovaly v továrnách.

Jenže ty obvykle zametaly dvůr, nosily svačiny nebo pracovaly na poli, ale nevykonávaly celých osm hodin nějakou jednotvárnou činnost a nebyly po celou pracovní dobu vystaveny škodlivým látkám.

* LN Dnes už jsou ale výrobní provozy přece jenom modernější, jak to, že se tedy tento rozdíl projevuje ještě v současných výzkumech?

Vliv pracovního prostředí na zdraví přetrvává po celý život, takže to, co nyní zaznamenáváme, jsou stále ještě dopady z doby před dvaceti lety.

* LN A proč tato anomálie neplatí také u mužů se základním vzděláním?

Nekvalifikovaní dělníci nezametali dvory, ale kopali příkopy, přidávali na stavbě a dělali jinou fyzicky náročnou činnost nebo práce ve zdravotně závadném prostředí.